

TRANSPORT AV RADIOAKTIVT AVFALL OCH ANVÄNT KÄRNBRÄNSLE

1	ALLMÄNT	3
2	LAGEN STIPULERAR KRAV OCH FÖRBUD GÄLLANDE TRANSPORTER	3
3	ALL GRÄNSÖVERSKRIDANDE TRANSPORT KRÄVER TILLSTÅND	4
3.1	Transport från Finland till annat land	4
3.2	Transport från annat land till Finland	4
3.3	Transitering genom EU-området	4
3.4	Ansökan om transporttillstånd	4
3.5	Obligatorisk anmälan om mottagen transport	5
3.6	Transporter som inte fullföljs	5
4	TULLMYNDIGHETERNA ÖVERVAKAR IMPORT OCH EXPORT	5

BILAGA DEFINITIONER

Detta direktiv är i kraft från och med den 1.8.2011 tills vidare.

Helsingfors 2012
ISSN 0789-4619

ISBN 978-952-478-671-3 (tryckt)
Edita Prima Oy/Helsingfors 2012
ISBN 978-952-478-672-0 (pdf)
ISBN 978-952-478-673-7 (html)

Grund för bemyndigandet

Den som bedriver strålningsverksamhet ansvarar enligt strålskyddslagen för att verksamheten är säker. Verksamhetsutövaren är skyldig att sörja för, att den säkerhetsnivå som framläggs i ST-direktiven förverkligas och upprätthålls.

Strålsäkerhetscentralen ger med stöd av 70 § 2 mom. i strålskyddslagen (592/1991) allmänna anvisningar, strålsäkerhetsanvisningar (ST-direktiv) beträffande säkerheten vid användning av strålning och vid övrig strålningsverksamhet.

1 Allmänt

Vid transport av radioaktivt avfall och använt kärnbränsle mellan olika länder ska man förfara så som stadgas i rådets direktiv 2006/117/Euratom (strålskyddslagen (592/1991) 52 a § och kärnenergilagen (990/1987) 21 §). I Finland tillämpas direktivet på sådant radioaktivt avfall som avses i strålskyddslagen och sådant kärnavfall som avses i kärnenergilagen (i det följande radioaktivt avfall). I föreliggande direktiv behandlas sådana förfaringssätt vid transport av använt bränsle och annat radioaktivt avfall över Finlands gränser som avses i rådets direktiv.

Detta direktiv berör transporter vid vilka

- Finland är ursprungsland, bestämmelse- eller transitland
- försändelsens aktivitet eller aktivitetshalt överstiger frigränsen för radioaktiva ämnen.

Detta direktiv berör inte överlåtelser av radioaktivt avfall eller använt bränsle inom Finlands gränser. I dessa fall ska överlåtaren (innehavaren) på annat sätt försäkra sig om att mottagaren i enlighet med strålskyddslagen eller kärnenergilagen har behörigt tillstånd att ta emot det radioaktiva avfallet eller det använda bränslet.

Detta direktiv berör inte heller

- transport av källor som innehåller radioaktivt ämne till godkänd anläggning eller leverantörer eller tillverkare av källor
- transport av sådant radioaktivt ämne som tagits till vara för upparbetning med tanke på återanvändning
- transport av sådant avfall som innehåller bara naturliga radioaktiva ämnen.

Strålsäkerhetscentralen är den i detta direktiv avsedda behöriga myndigheten för övervakning och inspektion av transport av radioaktivt avfall och använt bränsle.

Begreppen i detta direktiv följer rådets direktiv 2006/117/Euratom. Definitioner på begreppen finns i slutet av detta direktiv.

Radioaktivt avfall definieras i strålskyddslagen 10 § och kärnavfall i kärnenergilagen 3 § punkt 3. Frigränser för radioaktiva ämnen framställs i direktiv ST 1.5.

2 Lagen stipulerar krav och förbud gällande transporter

En urbruktagna källa som innehåller radioaktivt ämne och som tillverkats utanför Finland får inte importeras till Finland som radioaktivt avfall.

Kärnavfall som uppstått i samband med eller som följd av användning av kärnenergi i Finland ska hanteras, förvaras och placeras i Finland på ett sätt som avses bli bestående. Detta gäller ändå inte

- obetydliga mängder kärnavfall som levereras eller har levererats till utlandet i forsknings-syfte
- kärnavfall i vilket mängden radioaktiva ämnen är obetydligt och som levereras för hantering till ett annat land på ändamålsenligt sätt
- kärnavfall som uppstått i samband med eller som följd av användning av forskningsreaktor i Finland.

Kärnavfall, som uppstått i samband med eller som följd av användning av kärnenergi utanför Finland får inte hanteras, förvaras eller placeras på ett sätt som avses bli bestående i Finland. Detta gäller ändå inte

- obetydliga mängder kärnavfall som levereras eller har levererats till Finland i forsknings-syfte
- kärnavfall vars ursprung är okänt och som saknar innehavare och ägare och som en finländsk myndighet tar tillvara eller har tagit tillvara.

Radioaktivt avfall eller använt bränsle får inte föras ut ur Finland

- till en plats som ligger söder om 60° sydlig bredd
- till ett sådant avtalsland i AVS-EG-partnerskapsavtalet (Cotonou-avtalet mellan gruppen av stater i Afrika, Västindien och Stillahavsområdet samt EU och dess medlemsländer), som inte är ett medlemsland
- ett land som inte äger tillräckliga tekniska, lagliga och förvaltningsmässiga färdigheter att handskas med radioaktivt avfall.

Om förbud och restriktioner gällande import, export och transitering av radioaktivt avfall stadgas i strålskyddslagen 52 a § mom. 2 och 3.

Om ombesörjande av kärnavfall som uppkommit i Finland stadgas i kärnenergilagen 6 a § och i kärnenergiförordningen (161/1988) 7 b §. Bestämmelser om kärnavfall som uppkommit utanför Finland ges i kärnenergilagen 6 b § och i kärnenergiförordningen 7 a §.

Om bestämmelseorter till vilka överföring av radioaktivt avfall är förbjuden stadgas i rådets direktiv 2006/117/Euratom artikel 16.

3 All gränsöverskridande transport kräver tillstånd

3.1 Transport från Finland till annat land

Innehavare som ämnar flytta radioaktivt avfall eller använt bränsle från Finland till ett annat land, ska ansöka om tillstånd enligt punkt 3.4.

3.2 Transport från annat land till Finland

Då ursprungslandet är ett annat EU-land, ska innehavaren ansöka om tillstånd för transporten hos behörig myndighet i ursprungslandet. Den behöriga myndigheten i ursprungslandet har som uppgift att anhålla om Strålsäkerhetscentralens godkännande av transporten till Finland.

Då ursprungslandet är ett land utanför EU, ska mottagaren i Finland ansöka om tillstånd för transporten enligt punkt 3.4. Till ansökan ska bifogas intyg över att mottagaren med innehavaren i ursprungslandet avtalat om att innehavaren är skyldig att ta tillbaka det radioaktiva avfallet eller det använda bränslet ifall transporten inte kan genomföras enligt punkt 3.5. Förfarings sättet härvid ska vara godkänt av behörig myndighet i ursprungslandet.

3.3 Transitring genom EU-området

Då Finland är det första transitlandet i EU, ska den verksamhetsutövare som ansvarar för transporten i Finland ansöka om tillstånd för transporten enligt punkt 3.4. Till ansökan ska bifogas intyg över att mottagaren med innehavaren i ursprungslandet avtalat om att innehavaren är skyldig att ta tillbaka det radioaktiva avfallet eller det använda bränslet ifall transporten inte kan genomföras enligt punkt 3.5.

Förfarings sättet härvid ska vara godkänt av behörig myndighet i ursprungslandet.

3.4 Ansökan om transporttillstånd

I Finland ansöker man om transporttillstånd hos Strålsäkerhetscentralen. Ansökan ska göras med Europeiska kommissionens standarddokument. Standarddokumentet jämte ifyllnadsanvisningar finns på Strålsäkerhetscentralens webbplats på adressen www.stuk.fi/proinfo.

En ansökan kan göras gällande flera transporter samtidigt under förutsättning att

- ansökan gäller radioaktiva ämnen eller använt bränsle vars fysikaliska, kemiska och radioaktiva egenskaper till väsentliga delar sammanfaller för alla transporter
- transportererna är från samma innehavare till samma mottagare och de behöriga myndigheterna är de samma
- ifall transportererna innebär transitering genom tredje land varje transport sker via samma gränsövergångsställen i EU samt via samma gränsövergångsställen i de berörda tredje länderna, om inte annat överenskommit de berörda behöriga myndigheterna emellan.

När ansökan om transporttillstånd inkommit till Strålsäkerhetscentralen, anhåller Strålsäkerhetscentralen om godkännande av transporten hos de behöriga myndigheterna i bestämmelselandet och eventuella transitländer. Godkännandet kan dröja några månader. Därför måste ansökan tillställas Strålsäkerhetscentralen i god tid, helst 4–6 månader före den planerade transporten.

Vidare är det skäl att förbereda sig på att de behöriga myndigheterna i bestämmelse- eller transitlandet kan begära ansökan (standarddokumentet) på ett annat språk än det är skrivet på. Därför bör innehavaren vid behov leverera en auktoriserad översättning av standarddokumentet till ett språk de behöriga myndigheterna i fråga godkänner.

Strålsäkerhetscentralen gör beslut om transporttillstånd när de andra ländernas godkännanden har inkommit. Tillståndet gäller högst tre år. Vid bedömningen av tillståndets giltighetstid beaktas de villkor de behöriga myndigheterna i bestämmelselandet och eventuella transitländer ställer i samband med sitt godkännande.

Innehavare av transporttillstånd ska sörja för att det för varje transport finns ett medföljande standarddokument som visar att tillståndsförfarandet gått rätt till också då man ansökt om tillstånd och att detta utfärdats gällande mer än en transport. Dessa standarddokument ska finnas tillgängliga för de behöriga myndigheterna i ursprungslandet, bestämmelselandet och eventuella transitländer.

Om import, export och transitering av radioaktivt avfall stadgas i strålskyddslagen 52 a § 1 mom.

Om tillståndsförfarandet när det gäller import och export av kärnavfall stadgas i kärnenergilagen kap. 7 c (transitering förutsätter import- och exporttillstånd).

Om transporttillstånd och ansökningsförfarandet för detta stadgas i rådets direktiv 2006/117/Euratom artiklarna 6, 7, 10, 13, 14 och 15.

Om skyldigheten att använda standarddokument stadgas i rådets direktiv 2006/117/Euratom artikel 17. Standarddokumentet ges i kommissionens beslut (2008/312/Euratom).

3.5 Obligatorisk anmälan om mottagen transport

Då det gäller transport till Finland, ska mottagaren i Finland inom 15 dagar från transportens mottagande anmäla detta till Strålsäkerhetscentralen.

Då det gäller transport från Finland till ett land utanför EU, ska avsändaren (innehavaren) i Finland inom 15 dagar från det transporten nått destinationen anmäla detta till Strålsäkerhetscentralen. I anmälan ska den sista EU-tullstation transporten passerat anges. Mottagarens intyg över att transporten kommit fram till destinationen utanför EU ska bifogas anmälan. Intyget ska också innehålla namnet på bestämmelselandet och den tullstation via vilken transporten till landet i fråga skett.

Då det gäller transitering via EU och Finland är det första transitlandet i EU, ska den verksamhetsutövare som beviljats transporttillståndet inom 15 dagar från det transporten nått destinationen anmäla detta till Strålsäkerhetscentralen. I anmälan ska den sista tullstation inom gemenskapen som transporten passerat anges. Mottagarens intyg över att transporten kommit fram till destinationen utanför EU ska bifogas anmälan. Intyget ska

också innehålla namnet på och den tullstation i bestämmelselandet via vilken transporten till landet i fråga skett.

Om anmälningsplikt vid mottagande stadgas i rådets direktiv 2006/117/Euratom artiklarna 11, 13, 14 och 15.

3.6 Transporter som inte fullföljs

Ursprungs-, bestämmelse- eller transitstaten får besluta att transporten inte får fullföljas, om villkoren för transporten inte längre är uppfyllda i enlighet med detta direktiv eller inte överensstämmer med de tillstånd eller medgivanden som har lämnats i enlighet med direktiv 2006/117/Euratom.

Då det gäller ett EU-land som ursprungsland, ska innehavaren ta tillbaka det radioaktiva avfallet eller använda bränslet, såvida inte innehavaren presenterar ett annat säkert tillvägagångssätt som kan användas och är godkänt av de behöriga myndigheterna. Innehavaren ska vidta nödvändiga korrigerande åtgärder för att förbättra säkerheten. Innehavaren svarar för kostnaderna, om transporten inte kan eller får fullföljas.

Då det gäller ett land utanför EU som ursprungsland, svarar mottagaren i Finland för kostnaderna ifall transporten inte kan eller får fullföljas.

Då det gäller transitering via EU och Finland är det första transitlandet i EU, svarar den verksamhetsutövare i Finland som beviljats transporttillståndet för kostnaderna ifall transporten inte kan eller får fullföljas.

Om förfaranden och skyldigheter då en transport inte fullföljs stadgas i rådets direktiv 2006/117/Euratom artiklarna 12, 13, 14 och 15.

4 Tullmyndigheterna övervakar import och export

Tullmyndigheterna övervakar å sin sida transporter av radioaktivt avfall och använt bränsle till eller från EU samt att de förbud som framställs i kapitel 2 följs. Tullmyndigheterna över-

vakar också att det för transporter av radioaktivt avfall och använt bränsle till eller från EU finns ett giltigt standarddokument i enlighet med kommissionens beslut (2008/312/Euratom).

Då radioaktivt avfall eller använt bränsle transporteras till eller från EU ska dess art och mängd samt tillståndspliktighet tydligt anges i tullanmälan eller utredningen som hänför sig till den. I tullanmälan ska dessutom numret på det transporttillstånd Strålsäkerhetscentralen beviljat och koden enligt Tullens regler antecknas.

Litteratur

1. Rådets direktiv 2006/117/Euratom av den 20 november 2006 om övervakning och kontroll av transporter av radioaktivt avfall och använt kärnbränsle. EUT L 337, 5.12.2006, s. 21.
2. Kommissionens beslut 2008/312/Euratom av den 5 mars 2008 om upprättande av ett standarddokument för övervakning och kontroll av transporter av radioaktivt avfall och använt kärnbränsle enligt rådets direktiv 2006/117/Euratom. EUT L 107 17.4.2008, s. 32.

BILAGA

Definitioner

Nedanstående definitioner motsvarar definitionerna i direktiv 2006/117/Euratom och sammanfaller inte nödvändigtvis i alla avseenden med definitionerna i andra lagar och regelverk.

Radioaktivt avfall

Radioaktivt material i gasform eller flytande eller fast form för vilket ingen ytterligare användning förutses av ursprungs- eller bestämmelselandet, eller av en verksamhetsutövare vars beslut godtas av dessa länder, vilket står under tillsyn som radioaktivt avfall av ett tillsynsorgan inom ramen för ursprungs- och bestämmelseländernas gällande lagstiftning och regelverk.

Använt bränsle

Kärnbränsle som har bestrålats i och permanent avlägsnats från en reaktorhård. Använt kärnbränsle kan antingen betraktas som en användbar resurs som kan upparbetas eller vara avsedd för slutförvaring utan vidare användning och behandlas som radioaktivt avfall.

Upparbetning

Process eller verksamhet med vilken man avser att från använt bränsle avlägsna radioaktiva ämnen för återanvändning.

Transport

Alla funktioner som behövs för att flytta radioaktivt avfall eller använt bränsle från ursprungslandet till bestämmelselandet.

Deponering

Placering av radioaktivt avfall eller använt kärnbränsle i en anläggning med tillstånd för sådan placering utan avsikt att återvinna det.

Lagring

Förvaring av radioaktivt avfall eller använt kärnbränsle i en anläggning som tillgodoser behovet av inneslutning i återvinnings syfte.

Innehavare

Verksamhetsutövare som, innan en transport av radioaktivt avfall eller använt kärnbränsle utförs, enligt tillämplig nationell lag har det juridiska ansvaret för sådana ämnen och planerar att transportera dem till en mottagare.

Mottagare

Verksamhetsutövare till vilken radioaktivt avfall eller använt bränsle transporteras.

Ursprungsland

Ett land från vilket man planerar att påbörja eller påbörjar en transport av radioaktivt avfall eller använt bränsle.

Bestämmelseland

Ett land till vilket en transport av radioaktivt avfall eller använt bränsle planeras eller utförs.

Transitland

Ett land, som inte är detsamma som ursprungslandet eller bestämmelselandet, genom vars territorium en transport planeras eller utförs.

Behörig myndighet

Myndighet som enligt ursprungs-, transit- eller bestämmelseländernas lagar eller föreskrifter har befogenhet att genomföra systemet med övervakning och kontroll av transporter av radioaktivt avfall eller använt kärnbränsle. I Finland är Strålsäkerhetscentralen den behöriga myndigheten.

Godkänd anläggning

En inrättning belägen på ett lands territorium, vilken av de behöriga myndigheterna i landet i enlighet med nationell lagstiftning fått tillstånd att långtidslagra eller deponera slutna strålkällor.

ST-DIREKTIV (22.2.2012)

Allmänna direktiv

- ST 1.1 Säkerhetsgrunder för strålningsverksamhet, 23.5.2005
- ST 1.3 Varningsmärkning av strålkällor, 16.5.2006
- ST 1.4 Användarorganisation, 2.11.2011
- ST 1.5 Befrielse från kravet på säkerhetstillstånd och anmälningsplikt vid användning av strålning, 1.7.1999
- ST 1.6 Strålskyddsåtgärder på arbetsplatsen, 10.12.2009
- ST 1.7 Strålskyddsutbildning inom hälsovården, 17.2.2003
- ST 1.8 Behörighet och strålskyddsutbildning för personer inom en användarorganisation, 16.4.2004
- ST 1.9 Strålningsverksamhet och strålningsmätningar, 17.3.2008
- ST 1.10 Planering av strålkällors användningsutrymmen, 14.7.2011

Strålbehandling

- ST 2.1 Säkerhet vid strålbehandling, 18.4.2011

Medicinsk röntgenundersökning

- ST 3.1 Tandröntgenundersökningar inom hälsovården, 20.8.2011
- ST 3.2 Mammografiapparater och deras användning, 13.8.2001
- ST 3.3 Röntgenundersökningar i hälsovården, 20.3.2006
- ST 3.7 Bröstcancerscreening med mammografi, 28.3.2001

Industri, forskning, undervisning och kommersiell verksamhet

- ST 5.1 Strålsäkerheten hos apparater med slutna källor, 7.11.2007
- ST 5.2 Användning av kontroll- och analysröntgenapparater, 26.9.2008
- ST 5.3 Användning av joniserande strålning vid undervisningen i fysik och kemi, 4.5.2007
- ST 5.4 Handel med strålkällor, 19.12.2008
- ST 5.6 Strålsäkerheten vid industriell radiografi, 17.2.1999
- ST 5.7 Transport av radioaktivt avfall och använt kärnbränsle, 6.6.2011

- ST 5.8 Installation, reparation och underhåll av strålningsalstrande apparater, 4.10.2007

Öppna källor och radioaktivt avfall

- ST 6.1 Strålsäkerhet vid användning av öppna strålkällor, 17.3.2008.
- ST 6.2 Radioaktivt avfall och radioaktiva utsläpp, 1.7.1999
- ST 6.3 Användning av strålning inom nukleärmedicin, 18.3.2003

Stråldoser och hälsokontroll

- ST 7.1 Övervakning av strålningsexponering, 2.8.2007
- ST 7.2 Tillämpning av maximivärdena för strålningsexponering och beräkningsgrunder för stråldosen, 9.8.2007
- ST 7.3 Beräkning av stråldos från intern strålning, 23.9.2007
- ST 7.4 Dosregister och anmälan av uppgifter, 9.9.2008
- ST 7.5 Hälsokontroll av arbetstagare i strålningsarbete, 4.5.2007

Icke-joniserande strålning

- ST 9.1 Strålsäkerhetskrav och övervakning av solarieutrustning 1.12.2003
- ST 9.2 Strålsäkerheten vid pulsradaranläggningar, 2.9.2003 (på finska)
- ST 9.3 Strålsäkerheten vid mastarbete på FM- och TV-stationer, 2.9.2003 (på finska)
- ST 9.4 Strålsäkerheten vid storeffektlasrar som används i underhållning, 28.2.2007 (på finska)

Naturlig strålning

- ST 12.1 Strålsäkerheten vid verksamhet som medför exponering för naturlig strålning, 2.2.2011
- ST 12.2 Radioaktivitet i byggnadsmaterial och aska, 17.12.2010
- ST 12.3 Radioaktivitet i hushållsvatten, 9.8.1993
- ST 12.4 Strålsäkerhet vid flygverksamhet, 20.6.2005.